
Jaroslava Moserová – ošetřující lékařka Jana Palacha

Jaroslava Moserová – výrazná osobnost již od mlada

Téměř každý článek o Jaroslavě Moserové začíná výčtem, co všechno za svého života stihla. Není divu, je to fascinující přehled. Byla lékařkou, univerzitní docentkou, překladatelkou, výtvarnicí, spisovatelkou, místopředsedkyní České národní rady, velvyslankyní v Austrálii, senátorkou, prezidentkou Generální konference UNESCO i soupeřkou Miloše Zemana a Václava Klause v prezidentské volbě. Její životní příběh byl ale pestrý dávno předtím, než nastoupila do prvního zaměstnání či dokonce do politiky.

Narodila se v roce 1930 do velmi bohaté a zároveň kulturně a sportovně založené rodiny. Tatínek Jaroslav Moser vystudoval práva a přes různé manažerské pozice se dopracoval až do pozice ředitele Syndikátu ostravsko-karvinských dolů. Kromě toho byl aktivním sportovcem a sportovním funkcionářem, působil jako místopředseda Svazu lyžařů RČS a přes dvacet let byl i v předsednictvu Mezinárodní lyžařské federace (FIS). Maminka Anna, rozená Roosová, dcera ředitele Zemské banky v Praze, se orientovala naopak v kultuře – vnášela do rodiny důraz na výtvarné umění a hudbu. Moserovi bydleli ve vile v Dobřichovicích a k dispozici měli i byt v Praze, tatínekův nejnovější model „tatrovky“ budil úžas i v zahraničí. Na návštěvy se chodilo do rodin dvou prezidentů, tehdejšího a budoucího – k Masarykovým a k Havlovým. Jaroslava Moserová k tomu v jednom z novinových rozhovorů po roce 1989 řkala: „Až do začátku války jsem žila jako privilegované dítě.“

S vypuknutím války se ale začalo rodině vést podstatně hůře. A totální propad následoval po nástupu KSČ k moci. Jaroslav Moser byl v roce 1950 zatčen a strávil rok ve vazbě, aniž by o něm rodina dostala jedinou zprávu. Nakonec mohl až do konce života pracovat jen ve spalovně ve Vysočanech.

Jaroslava Moserová zahájila svá studia na obecné škole v Bubenci a později pokračovala na Benešově reálném gymnáziu ve Velvarské ulici v Dejvicích. V čerstvě postavené funkcionalistické budově ale nakonec nematurovala. V létě 1947 totiž získala stipendium americké nadace prostředkované československým ministerstvem školství, a díky tomu mohla poslední ročník střední školy strávit ve Spojených státech amerických.

Dostala se na Warren Wilson College ve Swannanoa v Severní Karolíně, pozoruhodnou reformní školu vedenou presbyteriánskou církví, která kombinovala a dodnes kombinuje důraz na intelektuální vzdělávání, manuální práci a sociální služby.

Již před válkou byla otevřená zahraničním stipendistům, avšak po ní se množství především Evropanů radikálně navýšilo (viz k tomu [film](#), mezi 13:10 a 15:20 min.). Jak vzpomíná jedna z amerických pamětnic, šlo o takové malé OSN. Cílem bylo, aby se mladí Američané dozvěděli o životě v Evropě za války, a naopak mladí Evropané poznali funkční demokracii. Jaroslava Moserová strávila na College školní rok 1947/1948 a v květnu 1948 zde složila obdobu maturitní zkoušky. Pobyt v Americe si ale ještě prodloužila. Ministerstvo souhlasilo, že může zůstat o rok navíc a studovat na další škole. Přesunula se tak z regionálního městečka Swannanoa ve vnitrozemí přímo do New Yorku. A protože přemýšlela o výtvarné dráze, zapsala se na slavné umělecké škole Art Students League na 57. avenue.

„Liga“ vznikla v roce 1875 a byla založena na evropském, ateliérovém způsobu výuky. Její význam asi nejlépe dokládají jména osobností, které s ní byly a jsou spjaty – Jackson Pollock, Mark Rothko nebo Ai Wei-wei.

Pro Jaroslavu Moserovou ale nakonec bylo setkání se školou spíš podnětem, aby se věnovala něčemu jinému. „Uvědomila jsem si, že jako výtvarník díru do světa neudělám. Navíc škola, kterou jsem studovala, nebyla tehdy špičkové úrovně a moc sebevědomí mně nedodala. Domů jsem se nakonec vracela již pevně rozhodnutá, že chci studovat medicínu,“ vysvětlovala později.

O stupeň závažnější rozhodování ale představovala právě otázka, zda se domů do Československa vůbec vracet. Únor 1948 ji zastihl v Americe a přátelé ji od života za „železnou oponou“ odrazovali. Rozhodla se nakonec pro návrat, ovšem s ročním prodloužením amerického pobytu a hlavně s velkolepou cestou zpět po destinacích, kam by se z komunistického Československa – jak očekávala – jen tak snadno nedostala.

Přes Spojené státy procestovala na západní pobřeží a ze San Franciska si koupila levný lodní lístek na norskou nákladní loď. Přes Filipíny, Malajsii a Cejlon se dostala do Indie. A z ní pak další lodí do Evropy. V polovině října 1949 byla zpět v Praze.

Ačkoli již běžel akademický rok, zkusila ještě rychle přesvědčit Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy, že by se měla stát její studentkou. Z děkanátu se ale ozvalo ne. Propásla přijímací zkoušky, a navíc ještě neměla nostrifikaci americké maturity. Pomoc přišla až z ministerstva školství, kam se Moserová odvolala. Byla jí dovolena dodatečná přijímací zkouška v prosinci 1949, po jejímž složení byla ke studiu medicíny přijata.

Když v roce 1955 studium úspěšně zakončila, přijala místo lékařky v duchcovské nemocnici. Na Univerzitu Karlovu se ale za čas vrátila, v letech 1960–1990 působila jako lékařka a vědecká pracovnice na oddělení popálenin Kliniky plastické chirurgie Lékařské fakulty hygienické UK. To už je ovšem jiný příběh.

Jaroslava Moserová (17. 1. 1930, Praha – 24. 3. 2006, Praha)